

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Gfv.VII.30.022/2014/4. szám

A Kúria a Dr. Szakál Róbert Ügyvédi Iroda által képviselt felperesnek a Dr. Móryné Dr. Varga Márta Ügyvédi Iroda által képviselt alperes ellen kötbér megfizetése iránt a Fővárosi Törvényszéken 19.G.40.812/2011. számon indult és a Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.610/2012/4. számú ítéletével jogerősen befejezett perében a jogerős ítélet ellen a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - nyilvános tárgyaláson - meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 635.000,- (hatszázharmincötezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy a le nem rótt 3.500.000,- (hárommillió-ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

„A Magyar Állam tulajdonában álló és az állami vagyonkörbe tartozó 250.000.000 Ft-ot el nem érő értékű ingatlanok értékbecslése, esetenként természeti és műemléki érték meghatározása, környezeti kár értékének meghatározása" tárgyában lefolytatott közbeszerzési eljárás eredményeként, 2008. július 7-én - 2011. június 5-ig tartó

időtartamra - a felperes mint megrendelő és az alperes mint vállalkozó között vállalkozási keretszerződés jött létre. Az alperes vállalta a közbeszerzési felhívásban közzétett felperesi ajánlatkérés tárgyát képező vagyonelemeknek, a felperes eseti megrendelése alapján történő forgalmi értébecslését. A vállalkozói díj nettó összegét 25.000.000 Ft alatti értékű ingatlanok esetében 35.000 Ft-ban, 25.000.000 és 250.000.000 Ft közötti értékű ingatlanok esetén 40.000 Ft-ban határozták meg. 20 napos teljesítési határidőt kötöttek ki azzal, hogy késedelem esetén minden késedelmes nap után, az eseti megrendelés szerinti vállalkozói díj 3 %-ának megfelelő mértékű kötbért köteles az alperes megfizetni, amelyet a felperes a vállalkozói díjba beszámíthat.

A felek megállapodása tartalmazta azt is, hogy kizárólag akkor mentesülnek a szerződésszegés következményei alól, ha bizonyítják, hogy a szerződésszegés a másik fél nem szerződésszerű teljesítésére vezethető vissza, vagy a teljesítés a másik fél érdekkörében, vagy mindkét fél érdekkörén kívül eső okból lehetetlenült. A 22. pontban azt is vállalták, hogy jogvitáikat fokozott együttműködési kötelezettség mellett tárgyalásos úton rendezik. Rögzítették, hogy az ajánlattételi felhívás, a dokumentáció, a vállalkozó teljes beadott ajánlata, és a tárgyalási jegyzőkönyv a szerződés elválaszthatatlan mellékletét képezi.

Az ajánlati felhívásban és az ajánlati dokumentációban az értébecslési megbízás 1100 db 10.000.000 Ft-ot el nem érő, 400 db 10.000.000 és 25.000.000 Ft közötti, valamint 150 db 25.000.000 és 250.000.000 Ft közötti értékű ingatlanra vonatkozott azzal, hogy a teljesítés során e mennyiség a tervezettől + 25%-ban eltérhet. A felperes kizárólag a nála lévő dokumentumokat, ezek között az ingatlan tulajdoni lap másolatokat vállalta rendelkezésre bocsátani. A térképmásolatok, egyéb a becsléshez szükséges adatok, dokumentációk beszerzése az alperes feladata volt. A felek megállapodtak abban is, hogy az eseti megrendelésekkel párhuzamosan egyéb értékelési feladatot is kaphat az alperes, egy eseti megrendelésben több ingatlanra vonatkozó megbízás teljesítésére is fel kell készülnie. Ez azonban a vállalt teljesítési határidőt nem befolyásolhatja.

A felperes 2008. december 20-án 1280 db ingatlan értébecslésére adott megbízást az alperes részére.

Az alperes 2009. január 5-én kelt levelében a teljesítésre vonatkozóan ütemterv rendelkezésre bocsátását kérte. Utalt arra, hogy a közbeszerzési eljárás keretében 3 éves időtartamra 1650 db értébecslést terveztek a felek. Sem a pályázati kiírás, sem a vállalkozási szerződés nem tartalmazta, hogy egyidejűleg ilyen, különösen nagy mennyiségű vagyonértékelésre szóló megbízást is teljesítenie kell az előírt 20 napos határidőn belül. Utalt arra

is, hogy az év végi ünnepekre tekintettel a teljesítési határidő első 14 napjában a kapcsolattartókat nem érte el, és az ingatlanokra a bejárás sem volt biztosított.

A felperes, bár szóban ígéretet tett az ügyintézési sorrend felállítására, erre azonban nem került sor. Sőt, a perbeli vállalkozási szerződés keretébe nem eső, más értékbecslési megbízásokat is adott az alperesnek.

2009. február 9-én az alperes akadályközlést tartalmazó levelet küldött a felperesnek. A megrendelt 1285 db ingatlan értékbecsléséhez a hiányzó térképmásolatok mielőbbi rendelkezésre bocsátását kérte. Állítva, hogy azok nélkül több ingatlan beazonosíthatatlan.

2009 márciusában a felek jegyzőkönyvben is rögzítették az akadályoztatással érintett ingatlanok jegyzékét.

2010. augusztus 27-én a felperes - élve a szerződésben kikötött jogával - írásban, azonnali hatállyal, indokolás nélkül felmondta a perbeli vállalkozási szerződést. 2010. szeptember 23-án és szeptember 29-én a felek egyeztetést tartottak, amelynek során a felperes 177.307.125 Ft megfizetését kérte kötbér címén.

2010. október 20-ával az alperes végelszámolás alá került.

2010. december 11-én a felperes 164.454.125 Ft kötbér és kamatai megfizetésére irányuló követelést jelentett be az alperes végelszámolójánál. Jelezte, hogy a kötbér követelésbe az alperessel szembeni vállalkozói díjtartozását beszámította.

A végelszámoló vitatott hitelezői igényként vette nyilvántartásba a kötbérigényt a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 106. § (2) bekezdése szerint.

Az alperes 2011. április 18-ával felszámolás alá került. A felperes hitelezői igényét a felszámolási eljárásban is bejelentette. Azt a felszámoló ugyancsak vitatott követelésként vette nyilvántartásba.

A felperes a 2011. január 24-én előterjesztett keresetében az alperest hitelezői igényének elismerésére, illetve 164.454.125 Ft és ennek 2010. október 1-jétől a kifizetésig járó késedelmi kamatainak megfizetésére kérte kötelezni a Ctv.106. § (4) bekezdése, illetve a Ptk. 246. §-a és a felek között létrejött vállalkozási szerződésben foglaltak alapján.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Érdemben arra hivatkozott, hogy a késedelem nem felróható terhére. Késedelmét a felperes szerződésszegő magatartása idézte elő. 2008. december 20-án, 20 napos határidővel olyan mennyiségű értékbecslésre adott megbízást, amelynek a szerződésben írt határidőn belüli teljesítése lehetetlen volt. A vállalkozási szerződés szerint 3 év alatt összesen 1650 db ingatlan értékbecslését kellett elkészítenie, az eseti megrendelések kiadásától számított 20 napon belül. Ez a mennyiség legfeljebb 25%-kal - 2060 darabra - volt növelhető. A 3 évre

előírányzott értékbecslések alapul vételével évi 550, negyedévenként 110 db értékbecslési munka elvégzésével kellett megalapozottan számolnia. 2008. december 20-án az előírányzott mennyiség 70%-ának megfelelő munkával bízta meg a felperes. Ezzel a vállalkozói szerződésnek a megrendelések számára és ütemezésére vonatkozó rendelkezéseit, továbbá a Ptk. 277. § (4) bekezdése alapján a szerződés teljesítése körében reá háruló együttműködési kötelezettséget megszegte. Az alperes hivatkozott arra, hogy a felperes többszöri egyeztetés után sem közölte vele a fontossági sorrendet. Előadta azt is, a szerződésszerű teljesítésben az is akadályozta, hogy a felperes nem bocsátotta rendelkezésére a munka elvégzéséhez szükséges dokumentációkat, továbbá a vállalkozási szerződésen alapuló értékbecslési megbízáson felül további 1015 értékbecslésre adott megrendelést, esetenként soron kívüliség előírásával. Az alperes állította, a felperes a fizetési kötelezettségének sem tett eleget maradéktalanul. Vitatta, hogy a felperes bizonyította, kötbér követelése a perbeli vállalkozási szerződés körébe tartozó megrendelésekből ered. A per tárgyát képező megrendelések közül 16 esetben nem ismerte el a felperesi tényállítások megalapozottságát. Állította, hogy a késedelmet az adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása, információ, dokumentáció hiány, továbbá az ingatlanokra való bejutási és kapcsolatfelvételi nehézségek okozták. Az alperes a késedelmi kötbér 3 %-os mértékének eltúlzottságára is hivatkozott.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy a felperesi követelést hitelezői igényként azonnal hatállyal ismerje el, fizessen meg továbbá a felperes részére 162.615.307 Ft-ot és ennek 2010. október 1-jétől a kifizetésig járó késedelmi kamatait. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

A kereset érdemét érintően az elsőfokú bíróság úgy ítélte, a Ptk. 277. § (4) bekezdése szerinti együttműködési kötelezettség megsértésének megállapítására önmagában a nagy mennyiségű megrendelések kiadása nem szolgálhat alapul. Utalt arra, az alperes felhívás ellenére sem bizonyította, hogy a megrendelt értékbecsléseket, törekedve a határidő betartására, folyamatosan elkészítette. Az elsőfokú bíróság nem tartotta alkalmasnak a késedelem kimentésére a megrendelések nagy számára és a prioritási sorrend felállításának elmulasztására való általános hivatkozást. Kifejtette, a perbe vitt 380 eseti megbízásból eredő felperesi kötbérigénnyel összefüggésben az alperes mindössze 16 esetben tette vitássá a felperes késedelemre vonatkozó állításait. A nem vitatott esetekre nézve még csak tényelőadást sem tett arra vonatkozóan, hogy mi okozta a felperesi kimutatás szerinti legalább fél éves, egy, illetve másfél évet is meghaladó késedelmet.

Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság a felperes kötbér követelését az alperes által ténylegesen nem vitatott megrendelések tekintetében, továbbá az alperes által vitatott tételek közül, a felperes által csatolt okirati bizonyítékok alapján két esetben,

megalapozottnak találta. A vitatott további 14 esetben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felperes nem tett eleget bizonyítási kötelezettségének. E részben ezért a keresetet elutasította.

A felek szerződéses szabadságára hivatkozással, a kikötött kötbér mérséklésére okot adó körülményt nem észlelt.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett részét megváltoztatta, és a keresetet elutasította.

Úgy ítélte, az elsőfokú bíróság a tényállást ugyan helyesen állapította meg, abból azonban téves jogi következtetést vont le.

A Ptk. 246. § -ának (1) bekezdésére utalással azt hangsúlyozta, a kötelezett akkor köteles kötbért fizetni, ha felelős a nem szerződésszerű teljesítésért. A szerződésszegés ténye mellett ezért azt szükséges vizsgálni, hogy az alperes kimentette-e magát a késedelmi kötbér fizetési kötelezettsége alól. Bizonyította-e, hogy a késedelem neki fel nem róható okból következett be, a szerződésszerű teljesítés érdekében úgy járt-e el, ahogy az az adott esetben általában elvárható. A másodfokú bíróság szerint a jogosult Ptk. 303. § (3) bekezdése szerinti késedelme is a késedelmi kötbér fizetési kötelezettség alóli mentesüléshez vezet.

Rámutatott, a Ptk. 302. § b) pontja értelmében a jogosult akkor esik késedelembe, ha elmulasztja azokat az intézkedéseket vagy nyilatkozatokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a kötelezett megfelelően teljesítsen. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, a Ptk. 303. § (2) bekezdése szerint a jogosult késedelme a kötelezett egyidejű késedelmét kizárja.

Az ítélőtábla utalt a Ptk. 4. § (1) bekezdésében írt, a polgári jogi jogviszonyokban irányadó, a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének, valamint a kölcsönös együttműködési kötelezettségnek alapvető szintű rendelkezésére és a Ptk. 277. § (4) bekezdésének a szerződés teljesítése során kifejezetten együttműködési kötelezettséget előíró szabályára.

Kifejtette azt is, a Ptk. 207. § (1) bekezdése alapján a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akarata, és az eset összes körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. E jogszabály perbeli esetre alkalmazása során a másodfokú bíróság azt hangsúlyozta, a 2008. július 7-én megkötött vállalkozási szerződésben az alperes 3 éves időtartam alatt 1650 db ingatlan értékebecslésének a felperes eseti megrendelése alapján történő elkészítésére vállalt kötelezettséget, 20 napos határidővel. A szerződés alapján, figyelemmel arra, hogy az említett mennyiség 25%-kal volt növelhető, 3 év alatt legfeljebb 2060 db ingatlanra vonatkozó értékebecslési megbízással kellett számolnia. Nem vitásan, a felek nem állapodtak meg a munka 3 éven belüli ütemezésére nézve. A szerződés ugyanakkor lehetőséget biztosított az eseti megrendelések

párhuzamos kiadására is azzal, hogy az nem befolyásolhatja a teljesítési határidőt, arra az alperesnek fel kell készülnie. Az ítélet tábla mindezek alapján úgy látta, hogy az alperesnek nem kellett reálisan számolnia azzal, miszerint a felperes egyidejűleg fog megbízást adni a szerződésben 3 évre, keretjelleggel meghatározott darab számú értébecslés túlnyomó részének elvégzésére, 20 napos határidővel. A másodfokú bíróság szerint, az alperestől ezért nem volt elvárható, hogy a teljesítéshez szükséges kapacitásait, személyi és tárgyi feltételeit úgy alakítsa ki, hogy 20 napos határidőn belül - egyidejűleg - akár a szerződés tárgyát képező értébecslés túlnyomó részét is képes legyen elvégezni. A 2008. december 20-ai nagy tömegű értébecslési feladat elvégzésére irányuló felperesi megrendelésre ezért nem a perbeli szerződésnek megfelelően került sor. A felperes azzal megsértette mind a Ptk. 4. § (1) bekezdése szerinti jóhiszeműség és tisztesség követelményét, mind az e §, mind a Ptk. 277. § (4) bekezdése szerinti kölcsönös együttműködési kötelezettséget, vagyis szerződésszegést követett el.

Az ítélet tábla nem vitatott tényként rögzítette, hogy az alperes 2009. január 5-én tájékoztatta a felperest a 2008 decemberében szerződésszegő módon kiadott megrendelés 20 napon belüli teljesítésének akadályairól, és ütemterv rendelkezésére bocsátását kérte. A felperes ez utóbbira ígéretet is tett, azonban a kérésnek mégsem tett eleget. Az említett akadályközlést a másodfokú bíróság a Ptk. 392. § (2) bekezdése szerinti értesítési kötelezettség, s egyúttal a Ptk. 277. § (4) bekezdésben írt együttműködési kötelezettség teljesítésének is minősítette. Úgy ítélte, a felperes azzal, hogy ígérete ellenére az alperes szerződésszerű teljesítésének elősegítése érdekében teljesítési ütemtervet nem bocsátott rendelkezésre, a Ptk. 4. § (1) bekezdésében, illetve 277. § (4) bekezdésében írtakat megsértve járt el, a vállalkozási szerződés 22. pontjában rögzített - a fokozott együttműködési kötelezettségre vonatkozó - kikötéseket is megszegte. A Ptk. 302. § b) pontja alapján jogosulti késedelme miatt az alperes mint kötelezett késedelme kizárt, ami a késedelmi kötbér fizetési kötelezettség alóli mentesülését is eredményezte.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását. Előadta, a másodfokú bíróság a Pp. 206. § (1) bekezdésének megsértésével, a bizonyítékok okszerűtlen, iratellenes mérlegelésével állapította meg a tényállást. Állította, az alperes 2012. február 9-ei ellenkérelmének A/2. számú mellékleteként csatolt jegyzőkönyvből kitűnik, a felperes folyamatosan, faxokban és e-mailekben is jelezte az alperesnek a prioritási sorrendet. A felperes hivatkozott arra is, az alperes maga is elismerte, hogy sok esetben a teljesítési határidőt elmulasztotta. A felperes utalt arra, a perbeli vállalkozási szerződés sem az akadályközlés folyamatát, sem a felperesi szervezeti egységek feladatmegosztását,

sem a teljesítés elfogadásának módját nem szabályozta, az alperes pedig erre irányuló átfogó szerződésmódosítási javaslatot írásban soha nem tett. A felperes iratellenesnek és a szerződés tényleges tartalmával ellentétesnek tartotta azt a megállapítást, hogy szerződésszegően járt el amiatt, hogy teljesítési ütemterv meghatározásával kapcsolatos vállalásának nem tett eleget. Állította, az ítélet tábla tévesen állapította meg a jogosulti késedelembe esést, tévesen következtetett arra, hogy e késedelem az alperes késedelmi kötbér felelősségét kizárja.

Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban fenntartását indítványozta. Vitatta, hogy a Pp. 206. § (1) bekezdése alapján - konkrét jogszabálysértés megjelölése nélkül - az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással járó eljárási szabálysértés megállapítható lenne.

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján. A felperes által felhozott okokból azt nem tartotta jogszabálysértőnek.

A Kúria BH2013.119. számú, BH2011.25. számú, 2002.29. számú eseti döntéseiben kifejeződő következetes joggyakorlata szerint a felülvizsgálati eljárásban mint rendkívüli jogorvoslati eljárásban a bizonyítékok felülmérlegelésére csak kivételesen, akkor van lehetőség, ha a rendelkezésre álló bizonyítékok kizárólag más, a jogerős ítéletben megállapítottól eltérő tényállás megállapítására adnak lehetőséget.

A felperes állításával ellentétben, a Kúria a felülvizsgálati kérelemmel támadott határozatban rögzített tényállást nem találta a bizonyítékokkal ellentétesnek. A felperes által hivatkozott, a 2012. február 14-én becsatolt A/2. szám alatti, 2009. november 27-én készített jegyzőkönyv első oldalának utolsó bekezdése éppen azt tartalmazza, hogy a felperes a 2009 februárjában tett ígérete ellenére teljesítési ütemtervet nem bocsátott rendelkezésre a 2008 decemberében adott megbízással érintett ingatlanbecsléssel kapcsolatosan. A felperes által a jelen eljárás során említett faxok, e-mailek a tervszerű munka elvégzésére nem adtak lehetőséget, inkább akadályozták az alperest a teljesítésben.

A Kúria osztotta a másodfokú bíróság álláspontját, miszerint az alperes a jogerős ítéletben részletezettek alapján a kötbérfizetési kötelezettsége alól kimentette magát. Bizonyította, hogy a felperesi együttműködési kötelezettség megszegése, az alperesi teljesítéshez szükséges felperesi intézkedések megtételének hiánya miatt nem felróható terhére, hogy a 2008. december 20-án kapott megbízásnak a peres felek között létrejött keretszerződésben kikötött 20 napos határidőben nem tett eleget, az 1280 darab ingatlan értékbecslését nem végezte el.

A Kúria ezért a Pp. 206. § (1) bekezdésében írt eljárási jogszabálysértés nélkül meghozott jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes pervesztessége miatt köteles az alperes jogi képviselőjének munkadíjából álló felülvizsgálati eljárási költséget megfizetni a Pp. 270. §(1) bekezdése és 78. § (1) bekezdése alapján. Ennek összegét a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése szerint az elvégezett munkával arányosan határozta meg. A felperes személyes illetékmentességére tekintettel a le nem rótt 3.500.000 Ft felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban szóló 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján.

Budapest, 2014. július 1.

dr. Vezekényi Ursula s.k. a tanács elnöke, dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes s.k. előadó bíró, dr. Osztovits András s.k. bíró